

Prof. dr hab. Zbigniew Karpus
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Wydział Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie
Katedra Stosunków Międzynarodowych
87-100 Toruń
ul. S. Batorego 39 L

Ocena

dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego oraz głównego osiągnięcia naukowego, monografii pt. *Centralna Kolej Transandyjska Callao – Lima – La Oroya* dzieło polskiego inżyniera Ernesta Malinowskiego (Łódź 2023, ss. 374), dra Przemysława Dominasa w związku z wnioskiem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia

Dr Przemysław Dominas jest absolwentem kierunku pedagogika w zakresie edukacji regionalnej, który ukończył w 2001 r. na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych na Uniwersytecie Wrocławskim. Przygotował pracę licencjacką pt.: *O stworzeniach krew ssących w wierzeniach ludu polskiego*, napisaną pod kierunkiem dra Ryszarda Gładkiewicza. Następnie w 2004 r. ukończył studia magisterskie na kierunku pedagogika na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Praca magisterska pt. *Trasa kolejowa Kłodzko-Kudowa Zdrój jako lekcja edukacji regionalnej* została przygotowana pod kierunkiem prof. dra hab. Bolesława Potyrały.

Stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie historia otrzymał uchwałą Rady Wydziału Historyczno-Pedagogicznego Uniwersytetu Opolskiego w 2008 r., na podstawie rozprawy doktorskiej pod tytułem: *Powstanie i rozwój kolei na Ziemi Kłodzkiej w latach 1854-1914*. Została ona przygotowana pod opieką naukową prof. dra hab. Mikołaja Iwanowa. W wersji książkowej doktorat został opublikowany w 2009 r. Recenzentami rozprawy doktorskiej byli: prof. dr hab. Wojciech Wrzesiński

i prof. dr hab. Krzysztof Tarka. Habilitant, po obronie doktoratu, od 2008 do 2013 roku pracował jako wykładowca akademicki we Wrocławskiej Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej na Wydziale Turystyki i Rekreacji. Równolegle w latach 2009-2010 pracował jako wykładowca w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu na Wydziale Turystyki i Rekreacji. W autoreferacie nie podano niestety zatrudnienia Habilitanta po 2013 r. i jego aktywności zawodowej.

Dorobek naukowy drukowany dra Przemysława Dominasa jest znaczący, różnorodny i wartościowy, zarówno pod względem liczbowym jak i merytorycznym. Jest autorem łącznie 40 pozycji drukowanych, w tym: książek, artykułów naukowych, rozdziałów w pracach zbiorowych oraz prac popularnonaukowych. Dorobek ten obejmuje: 18 książek w tym główne osiągnięcie naukowe (w tym 2 książki we współautorstwie i 8 monografii (o różnej objętości) popularno-naukowych, jak określił to sam Habilitant w autoreferacie), 20 artykułów naukowych publikowanych w ogólnopolskich, regionalnych i zagranicznych czasopismach naukowych (takich jak: Inżynieria i Budownictwo, Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka, Zeszyty Muzeum Ziemi Kłodzkiej, Biuletyn Naukowy Wrocławskiej Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej - „Turystyka i Rekreacja”) oraz 2 recenzje. Brał ponadto Habilitant udział w 15 konferencjach naukowych w charakterze referenta, w tym w 3 zagranicznych (w Niemczech).

Zainteresowania badawcze dra Przemysława Dominasa dotyczą trzech wyodrębnionych zagadnień związanych z historią kolejnictwa, przede wszystkim na ziemiach polskich, do połowy XX wieku. Ta tematyka jest jego głównym obszarem zainteresowań naukowych od 2008 r., czyli od zakończenia studiów doktoranckich i rozpoczęciu pracy zawodowej w szkolnictwie wyższym. Są to odpowiednio:

- 1) problematyka dotycząca budowy linii kolejowych, przede wszystkim na Dolnym Śląsku, ale także i w Wielkopolsce;
- 2) kwestie związane z rozwojem budownictwa mostów, tuneli oraz infrastruktury dworcowej na kolei w Polsce i na Śląsku w okresie od lat 40. XIX w. do końca lat 40. XX w.;

3) zagadnienia dotyczące budowy Centralnej Kolei Transandyjskiej Callao-Lima-La Oroya.

Wśród prac z pierwszej wymienionej grupy tematycznej, liczącej kilkanaście monografii i artykułów, na podkreślenie zasługują: *Kolej w prowincjach poznańskiej i śląskiej – mechanizmy powstawania i funkcjonowania do 1914 roku*, Łódź 2013, ss. 335; *Koleje regionu kaczawskiego, Lwówek Śląski-Złotoryja-Marciszów, Jelenia Góra-Wleń-Lwówek Śląski*, Jelenia Góra 2012. Z opracowań z drugiej wymienionej grupy tematycznej, liczący także kilkanaście monografii i artykułów, na podkreślenie zasługują następujące prace: *Tunele kolejowe w Polsce w obecnych granicach, wybudowane do 1945 roku*, Łódź 2020, ss. 296; *Mosty kolejowe na Śląsku do 1945 r.*, Łódź 2019, ss. 345; *Architektura Śląskiej Kolei Górskiej Gorlitz/Węgliniec-Jelenia Góra-Walbrzych*, Łódź 2014, ss. 216. W ramach problematyki z trzeciej grupy tematycznej odnoszącej się do Centralnej Kolei Transandyjskiej oprócz głównego osiągnięcia naukowego Autor opublikował także artykuł a mianowicie: *Most Verrugas na Centralnej Kolei Transandyjskiej w Peru – geneza, powstanie i zniszczenie*, „Inżynieria i Budownictwo” 2022, nr 5-6, s. 214-224.

W 2023 roku ukazała się kolejna publikacja, którą dr Przemysław Dominas w swoim wniosku habilitacyjnym określił jako główne osiągnięcie naukowe. Jest ona udaną monografią dotyczącą dziejów kolejnictwa, w tym przypadku Autor rozszerzył swoje zainteresowania badawcze o linię kolejową w Republice Peru. Opiniowana monografia pt.: *Centralna Kolej Transandyjska Callao-Lima-La Oroya dzieło polskiego inżyniera Ernesta Malinowskiego*, opublikowana została przez Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, Księży Młyn Dom Wydawniczy, Łódź 2023, ss. 374. Praca miała na celu, według jej Autora, wprowadzenie do historiografii polskiej uaktualnionego, pogłębionego i zweryfikowanego stanu badań nad problematyką dotyczącą budowy i eksploatacji Centralnej Kolei Transandyjskiej Callao-Lima-La Oroya i roli jaką odegrał w jej zaprojektowaniu i powstaniu polski inżynier Ernest Malinowski. Autor opublikował także jeden samodzielny artykuł naukowy poświęcony temu zagadnieniu. Zdecydowana większość szczegółowych ustaleń Autora zawartych w recenzowanej

pracy ma uzasadnienie, przede wszystkim w zebranych podczas kilkuletniej kwerendy naukowej materiale źródłowym. Autor prowadził ją przede wszystkim na terytorium Peru w archiwach i bibliotekach stolicy tego państwa – Limy, a mianowicie w: Głównym Archiwum Narodowym Peru, Archiwum Ministerstwa Transportu i Komunikacji Peru, a także Archiwum Biblioteki Narodowej Peru. W pracy wykorzystano ponadto fachowe czasopisma dotyczące budownictwa kolejowego wydawane w Nowym Jorku w XIX wieku. Uzupełnieniem były opracowania i prasa dostępna za granicą i w naszym kraju. Można więc stwierdzić jednoznacznie, że Habilitant wykorzystał w pracy wszystkie dostępne źródła i opracowania do tej problematyki. Należy także podkreślić, że oprócz prowadzenia kwerendy naukowej w archiwach i Bibliotekach Peru Habilitant, przy pomocy Ambasady Polskiej w Limie, dokonał objazdu omawianej kolei, w trakcie którego przeprowadził inwentaryzację szlaku Centralnej Kolei Transandyjskiej poprzez wykonanie dokumentacji fotograficznej najważniejszych jej odcinków oraz obiektów inżynierskich (mostów, tuneli, stacji kolejowych).

Oceniana monografia dra P. Dominasa, co należy podkreślić, jest pierwszą w pełni naukową pracą dotyczącą tego tematu, przygotowaną na podstawie rozległej kwerendy archiwalnej realizowanej przede wszystkim w Peru (Limie) oraz innych publikacji naukowych dostępnych w kraju i za granicą. Przedstawia ona wszystkie aspekty dotyczące budowy i eksploatacji Centralnej Kolei Transandyjskiej w Peru i roli w tym trudnym przedsięwzięciu inżyniera Ernesta Malinowskiego. Można wobec tego stwierdzić, że jest to najbardziej aktualne i wyczerpujące opracowanie dotyczące tego zagadnienia, które zostało przygotowane w sposób naukowy i profesjonalny z wykorzystaniem obecnego stanu wiedzy do tego tematu.

Swoje rozważania w opiniowanej monografii Habilitant zamknął w czterech rozdziałach problemowych. W pierwszym rozdziale, wprowadzającym do tematyki głównej, pokazano zagadnienia dotyczące budowy linii kolejowych w warunkach górskich w różnych krajach świata. W kolejnym rozdziale II przedstawiono krótkie życiorysy najważniejszych osób biorących udział w budowie kolei Orozkiej w Peru,

w tym także rolę w projektowaniu i budowie Centralnej Kolei Transandyjskiej inżyniera Ernesta Malinowskiego. Rozdział III traktuje o historii budowy Centralnej Kolei Transandyjskiej, różnych wersjach projektów jej przebiegu, sposobie budowy poszczególnych odcinków i jej funkcjonowaniu w okresie od uruchomienia linii do chwili obecnej. W tym rozdziale dokonano szczegółowej analizy obszernego projektu budowy kolei oraz jej kosztorysu przygotowanego przez inżyniera Ernesta Malinowskiego. Dokument ten został w 1869 r. zaprezentowany w parlamencie Republiki Peru. Świadczy to jednoznacznie o tym, kto był pomysłodawcą tej inicjatywy. Natomiast zagadnienia dotyczące szlaku kolejowego, w tym tak ważne jego elementy jak mosty kolejowe, tunele kolejowe oraz stacje kolejowe i ich architektura zostały przedstawione w rozdziale 4.

W pracy umieszczono, co należy podkreślić, mapę Peru z zaznaczoną linią kolejową Callao-Lima-La Oroya oraz indeksy osób i nazw geograficznych, a ponadto spis tabel, ilustracji dokumentujących stan obiektów Centralnej Kolei Transandyjskiej (stan na lata 70. XIX w.) i kilkadziesiąt planów tej linii kolejowej, co znacznie ułatwia zapoznanie się z opracowaniem.

W okresie pracy jako nauczyciel akademicki Habilitant prowadził w okresie pracy dydaktycznej w szkołach wyższych wiele zajęć dydaktycznych dla studentów, między innymi z następujących przedmiotów (wykłady i ćwiczenia): historia sztuki, podstawy turystyki, metody organizacji imprez turystycznych, geografia turystyczna. Jako pracownik naukowy Habilitant był promotorem 30 prac licencjackich. Można zatem z pełnym przekonaniem stwierdzić, że dr P. Dominas legitymuje się doświadczeniem dydaktycznym na szczeblu szkolnictwa wyższego.

Doktor Przemysław Dominas przygotował ponadto dokumentację konserwatorską zabytków pt.: „białe karty zabytków dla linii kolejowej Kłodzko-Wałbrzych” na zlecenie Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu w 2007 r.

Należy zwrócić także uwagę na znaczną aktywność popularyzatorską Habilitanta. Brał udział w 2021 r. jako ekspert, w filmie dokumentalnym pt. *Kolej na wyprawę, linie kolejowe Wałbrzych-Kłodzko, Tarnów Leluchów*, zrealizowanym przez Urząd Transportu Kolejowego w Warszawie (dostępny na youtube). W latach 2010-

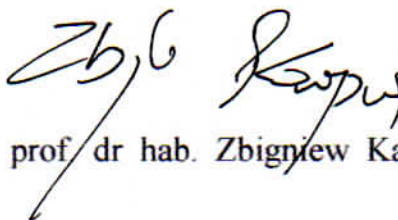
2020 wygłosił 8 odczytów w tym: w Muzeum Narodowym we Wrocławiu, na zebraniach Związku Mostowców Rzeczypospolitej Polskiej Oddział we Wrocławiu i na zebraniu Koła Przewodników Sudeckich we Wrocławiu, dotyczących dziejów kolei na Dolnym Śląsku. Następnie wystąpienia, w większości w formie referatów, ukazały się drukiem.

W tym miejscu warto jeszcze raz podkreślić, że dorobek naukowy drukowany dra Przemysława Dominasa recenzent ocenia zdecydowanie pozytywnie. Jest on ilościowo znaczny, różnorodny pod względem naukowym, stale pomnażany, szczególnie w ostatnich kilkunastu latach (po 2009 r.). Cechuje go znaczna wartość naukowo-poznawcza w obszarze dziejów kolejnictwa na ziemiach polskich w okresie od połowy XIX do połowy XX wieku. Tej problematyki dotyczy zdecydowana większość publikacji naukowych Habilitanta. Natomiast w monografii pt.: *Centralna Kolej Transandyjska Callao – Lima – La Oroya dzieło polskiego inżyniera Ernesta Malinowskiego* (Łódź 2023, ss. 374) Habilitant zajął się tematyką, która dotychczas w naszym kraju zbadana została tylko w małym stopniu w sposób nowoczesny i zgodnie z zasadami naukowymi. Ustalenia zawarte w monografii poszerzają naszą wiedzę o budowie Centralnej Kolei Transandyjskiej Callao-Lima-La Oroya i roli jaką w jej zaprojektowaniu i powstaniu odegrał polski inżynier Ernest Malinowski. Monografia ta jest obecnie najnowszą i w miarę pełną oraz jedyną pracą, przygotowaną w oparciu o bogatą podstawę źródłową dotyczącą tego zagadnienia, w tym przede wszystkim dostępną w archiwach i bibliotekach Peru, opublikowaną w Polsce. Monografia otrzymała w 2023 r., po wydaniu jej drukiem, dwie nagrody naukowe, a mianowicie: nagrodę Rektora Politechniki Warszawskiej dla najlepszej publikacji akademickiej i naukowej w dziedzinie nauk technicznych i ścisłych (Nagroda Główna – ACADEMIA) i w konkursie TECHNICUS 2023 za najlepszą książkę techniczną oraz za najlepszy poradnik techniczny zorganizowanym przez – Naczelną Organizację Techniczną, Federacja Stowarzyszeń Naukowo Technicznych (wyróżnienie w kategorii: „najlepsza książka szerząca widzę techniczną”).

Na dzień przesłania wniosku habilitacyjnego liczba cytowań publikacji Habilitanta (bez autocytowań), według „Google Scholar Citations” wynosi 27.

Wniosek końcowy:

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że wartościowy pod względem naukowym i pomnażany, szczególnie w ostatnich kilku latach, dorobek drukowany dra Przemysława Dominasa oraz wskazane we wniosku główne osiągnięcie naukowe pt.: *Centralna Kolej Transandyjska Callao – Lima – La Oroya dzieło polskiego inżyniera Ernesta Malinowskiego* (Łódź 2023, ss. 374), stanowią uzasadnioną podstawę do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego, jako wnoszące istotny wkład do dyscypliny naukowej historia. Dorobek naukowy, dydaktyczny i popularyzatorski Habilitanta spełnia zatem warunki określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. z 2023 r., poz. 742 ze zm.), stawiane przed osobami ubiegającymi się o nadanie tego stopnia naukowego. W związku z tym recenzent wnosi o dopuszczenie dra Przemysława Dominasa do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego, z pełnym przekonaniem popierając wniosek o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie historia.

prof/dr hab. Zbigniew Karpus

Toruń, 31 stycznia 2024 r.